

Nr 315.

Godkänd av första kammaren den 4 juni 1920.

Godkänd av andra kammaren den 4 juni 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg.

(Statsutskottets utlåtande nr 108.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t med åberopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning: bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, punkt 46, föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg för år 1921 beräkna ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 19 mars 1920 dagtecknad proposition (nr 347), under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* för elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 23,000,000 kronor, att utgå av lånemedel; *dels ock*, vid bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i förslaget till 1921 års riksstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 15,000,000 kronor.

Vikten för landet av största möjliga oberoende av import av stenkol och andra för framalstrande av energi avsedda ämnen torde efter senaste årens erfarenheter ligga i öppen dag, och de alltjämt förefintliga svårigheterna att till rimligt pris erhålla utländskt bränsle hava givit frågan om användning av de energitillgångar, som förefinnas i våra vattenfall, en trots rådande dyrtid och därav följande enorma byggnadskostnader ökad aktualitet. Av särskild betydelse härvid är en utsträckt elektrifiering av våra järnvägar, för vilkas drift, åtminstone på lokomotivteknikens nuvarande ståndpunkt, åtgår en förhållandevis betydligt större mängd bränsle än som förbrukas vid framalstrande av energi i fasta anläggningar. Redan dessa skäl göra en utsträckt användning av elektrisk kraft vid driften av våra järnvägar synnerligen önskelig. Beträffande tillgången å vattenkraft inom landet, lämplig för elektrifieringsändamål, anser sig riksdagen i detta sammanhang böra erinra, att även ett fullständigt genomförande av elektrisk drift vid våra järnvägar, såväl statens som de enskilda, skulle komma att taga endast en ringa del av landets vattenfall i anspråk och att sålunda möjligheten av att kunna tillgodose övriga förefintliga stora kraftbehov icke härigenom torde komma att äventyras.

Men utom ovannämnda mera indirekta nationalekonomiska fördelar kan, såsom av den lämnade utredningen framgår, en övergång till elektrisk järnvägsdrift med ganska stor säkerhet väntas medföra direkt vinst genom minskning av driftkostnaderna. Sålunda uppkommande besparingar bliva särskilt vid nu rådande bränslepris så stora, att elektrifieringen av våra statsbanor enbart av den anledningen kan anses fullt motiverad. För att emellertid de nu föreliggande fördelaktiga förutsättningarna för anläggningskapitalets snabba amortering skola kunna fullt utnyttjas, är det önskligt, att elektrifieringen kommer till stånd inom så kort tid som möjligt. På grund härav har riksdagen, trots rådande statsfinansiella svårigheter, ansett sig böra giva sin anslutning till det nu framlagda förslaget om införande av elektrisk drift å statsbanelinjen Stockholm—Göteborg.

I fråga om den ekonomiska planläggningen av detta företag har det, med hänsyn till nödvändigheten av att man redan från början skall kunna vinna garantier för möjligheten till arbetets planmässiga och snabba utförande, ansetts motiverat, att de årliga anslagsbeloppen tillmätas större än som, därest vanliga regler tillämpades, kunde ifrågakomma. Hela anläggningskapitalet borde således anvisas inom kortare tidrymd än som med hänsyn till den beräknade arbetstiden i vanliga fall plägar ske. Ur nu angivna synpunkt har departementschefen funnit anslaget för år 1921

böra bestämmas så, att därmed täckas ej allenast de beräknade anläggningskostnaderna för samma år utan även åtminstone en del av arbetskostnaderna under nästkommande år och att järnvägsstyrelsen således beredes möjlighet att med större frihet planera för arbetets fortsatta bedrivande. Liknande principer borde, enligt departementschefens mening, komma till tillämpning i fråga om utmätande av återstående anslagsbelopp, och i enlighet härmed borde anläggningskapitalet förslagsvis uppdelas på tre år. Riksdagen, som ansett sig böra uttala sin anslutning till dessa departementschefens synpunkter, har till följd härav bifallit den gjorda framställningen om anslag för ändamålet å 1921 års riksstat med 23,000,000 kronor.

Såsom av den i ärendet lämnade utredningen framgår, har departementschefen vid framställandet av sitt förslag, att nästkommande års anslag till ifrågavarande elektrifieringsförslag borde fastställas till nyssnämnda belopp, räknat med, att härför skulle ställas till förfogande, förutom det å 1921 års riksstat tidigare förslagsvis för ändamålet uppförda anslaget av 8,000,000 kronor, ytterligare 15,000,000 kronor. I avseende å sistnämnda belopp har omförmäls, att ett å 1919 års tilläggsstat uppfört förslagsanslag å samma belopp, avsett för täckande av uppkommen driftförlust vid statens järnvägar, icke behöft tagas i anspråk. Då nämnda belopp anvisats såsom förslagsanslag, högst, måste visserligen, såsom av departementschefen framhållits, den för ändamålet medgivna upplåningsrätten numera anses förfallen, men den omständigheten, att lånebudgeten icke behövt i verkligheten belastas med förenämnda belopp, har dock syntts i motsvarande mån underlätta för statsverket att påtaga sig den nu förordade ökningen av det tidigare beräknade anslaget för år 1921.

Endast i några enskildheter har den framlagda planen givit riksdagen anledning till vissa erinringar.

Beträffande frågan om sättet för överförandet av ström från landets kraftverksnät till det blivande järnvägsnätet hava under ärendets förberedande behandling framkommit i viss mån skiljaktiga meningar mellan järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen och någon slutlig ståndpunkt till denna fråga har ännu icke intagits. I anledning härav anser sig riksdagen böra uttala en förväntan, att förevarande spørsmål må genom samverkan mellan de båda styrelserna vinna den lösning, som ur samhällelig och national-ekonomisk synpunkt kan anses vara den för landet mest gagneliga.

Från telegrafstyrelsens sida har gjorts gällande, att problemet angående förekommande av störningar från järnvägens kraftnät å telegrafverkets ledningar ännu icke vore tillfredsställande löst, utan att detsamma borde

underkastas fortsatt utredning. Enligt vad departementschefen anfört, synas emellertid goda förhoppningar föreligga för att den tekniska sakkunskapen skall veta att i möjligaste mån råda bot för dessa olägenheter, och har departementschefen därvid framhållit, att störningsförhållandena å förevarande bansträcka säkerligen komme att i avsevärd mån lättas genom att de utmed denna sträcka gående rikstelefonledningarna komma att utbytas mot en landsvägskabel, varigenom olägenheterna endast kunde väntas uppkomma å de telegrafverkets telefonlinjer, som uppbära lokal- och landsledningar ävensom telegrafledningarna. I avseende härå får riksdagen erinra, att till förekommande av olägenheter av ifrågavarande slag reserverats 8,510,000 kronor, varav ett så avsevärt belopp som 5,000,000 kronor beräknats för utflyttningen av telegrafverket tillhöriga lokala ledningar. Riksdagen anser sig emellertid böra uttala, att en ur allmänna samfärdsels synpunkt tillfredsställande lösning av nu förevarande fråga utgör en oefftergivlig förutsättning för den ifrågasatta elektrifieringens genomförande och för att anslag till densamma må utgå.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen för *elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg* för år 1921 anvisat ett reservationsanslag av 23,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag om höjande av inkomstiteln »fast upplåning» kommer riksdagen att i annat sammanhang anmäla sitt beslut.

Stockholm den 4 juni 1920.

Med undersätlig vördnad.